

ויקרא כה-ח-ה

וכפרת לך שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה והעברת שופר תרועה בחודש השביעי בעשור לחודש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל-ארצכם וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרוור בארץ לכל-ישוביה ויבל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל-אחוזתו ואיש אל-משפחתו תשובו: ויבל הוא שנת החמישים שנה תהיה לכם לא תורעו ולא תקצרו את-ספיקותיה ולא תבצרו את-גזרותיה: כי-יובל הוא קדש תהיה לכם מן-השדה תאכלו את-תבואתה: בשנת היובל הזאת תשובו איש אל-אחוזתו: וכי-תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל-תונו איש את-אחיו: במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך במספר

שנת-תבואת ומכר-לך: לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר לך: ולא תונו איש את-עמיתו ויראת מאלהיה כי אני יהוה אלהיכם: ועשיתם את-חקתי ואת-משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על-הארץ לבטח:

וכי-ימך אחיך ומטה יד עמך והחזקת בו גר ותושב ותי עמך: אל-תקח מאתו נשך ותרפית ויראת מאלהיה ותי אחיך עמך: את-כספו לא-תתן לו בגשך ובמרפית לא-תתן אכלך: אני יהוה אלהיכם אשר-הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את-ארץ גניזן להיות לכם לא-אלהים: וכי-ימך אחיך עמך ונמכר-לך לא-תעבד בו עבדת עבד:

כי-לי בני-ישראל עבדים עבדי הם אשר-הוצאתי אתם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם:

ויראת מאלהיה. לפי שעמו של אדם נמשך אחר הכניס וקשה לפרוש הימנו ומורה לעצמו הימנו כשציל מעמו שהיו צולות אצלו הוצרך לומר ויראת מאלהיה או המולה מעמו צעזע כוכים כדי להלכותם לישאל צריצית הרי זה דבר הנסור ללנו של אדם ומחשבתו לכן הוצרך לומר ויראת מאלהיה: יוחנן בן זכאי היה דורש את המקרא הזה כימין חומר מה נשתנה און מכל אברים שבגוף אמר הקב"ה און ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרת כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים והלך זה וקנה אדון לעצמו ורצע ור"ש ב"ר זיה דורש את המקרא הזה כמין חומר מה נשתנה דלת ומזוזה מכל לים שבבית אמר הקב"ה דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים בשעה שפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרת כי לי בני ישראל עבדים לא עבדים לעבדים והוצאתים מעבדות לחירות והלך זה וקנה אדון לזנאמו

גמ' ה"ר לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הכתוב מדבר אתה אומר באונאת דברים או אינו אלא באונאת ממון כשהוא אומר וכו' תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך הרי אונאת ממון אמור הא מה אני מקיים לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הא כיצד אם היה בעל תשובה אל יאמר לו זכור מעשיך הראשונים אם היה בן גרים אל יאמר לו זכור מעשה אבותיך אם היה גר ובא ללמוד תורה אל יאמר לו פה שאכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים בא ללמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה יאם היו יסורין באין עליו אם היו חלאים באין עליו או שהיה מקבר את בנו אל יאמר לו כדרך שאמרו לו חבריו לאויב הלא יראתך כמלתך תקותך ותום דרכך זכר נא מי הוא

נני אבד יאם היו חברים מבקשין תבואה ממנו לא יאמר להם זכו אצל פלוני שהוא מוכר תבואה ויודע בו שלא מוכר מעולם ר"י אומר אף לא יתלה עינו על המקו בשעה שאין לו דמים שהרי הדבר מסור ללב וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיה א"ר יוחנן משום ריש בן יוחאי וגדול אונאת דברים מאונאת ממון שזה נאמר בו ויראת מאלהיה וזה לא נאמר בו ויראת מאלהיה ור' אלעזר אומר זיה בגופו וזה בממונו רבי שמואל בר נחמני אמר זיה ניתן להישבון וזה לא ניתן להישבון תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק כ"ז המלכין פני חבריו ברכים כאילו שופך דמים אל שפיר קא אמרת דחוינא ליה דאזיל סומקא ואתי חורא אמר ליה אביי לרב דימי במערבא במאי זהירי אל באחורוי אפי דאמר רבי הנינא הכל יורדין לניהגם חוץ משלשה הכל ס"ד אלא אימא כל הורדין לניהגם עולים חוץ משלשה שיורדין ואין עולין ואלו הן הבא על אשת איש והמלכין פני חבריו ברכים והמכנה שם רע לחבירו מכנה היינו מלכין אע"ג דרש ביה בשמיה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן

שם אמר ר' יוחנן ומשם עתידין ליגאל שנאמר התערי מעפר קמו שבי ירושלם. כלומר מן טבריה יגאלו. והנה הרב אמת ליעקב ניניו ז"ל בדף צ"א כתב טעם נכון מדוע יתגלה המשיח תחלה בעמ"ק טבריה תוב"ב, שהגאולה תהיה על פי סכרת רבי מאיר ע"ה וסבירא ליה גם באין עושין רצונו של מקום קרויין בנים, ולכך תועיל הצדקה דהוי משל למלך שכנס על בנו וכי. ובה פירש הטעם ומנהג ישראל לנדור צדקה על שם רבי מאיר, ולכן המשיח שיבא במהרה כימינו אמן בוכות הצדקה יתגלה כטבריה דהוא אתריה זמור, אף על גב דרבי יהודה פליג, ולכן אמר רבי מאיר בעת פטירתו וא משיתכן דידכון דלא על עצמו אמר אלא על משיח העקרי. ובה פירש המאמר דאמר הקב"ה אני מדבר בעדם בזכות הצדקה שעושים זה עם זה בגאולה הוא הוא דכתיב וישעיהו ס"ג און אני מדבר בצדקה רב להושיע. ורצע בפניהם:

ונתנו לו לאדם שיבא על ספק אשת איש ואל ילכין פני חבריו ברכים מניל מדדרש רבא דדרש רבא מאי דכתיב ובצלעי שמחו ונאספו קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאם היו מקרעים בשרי לא היה דמו שותת לארץ ולא עוד אלא אפילו בשעה שעוסקין בנגעים ואהלות אומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו כמה ואני אומר להם מיתתו כחנך ויש לו חלק לעוה"ב אבל המלכין את פני חבריו ברכים אין לו חלק לעוה"ב (ואמר"ס) מר"ט זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב תנא"י בר ביזנא אמר ר"ש חסידא ואמרי לה א"ר יוחנן משום רשב"י נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ולא ילכין פני חבריו ברכים מניל מתמר דכתיב ה"ה היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה אמר רב תנא"י בריה דרב אחאי דכתיב ולא תונו איש את עמיתו בעם שאתך בתורה ובמצות אל תונוהו

הנה אתה עשית את-השמים ואת-הארץ בכלח הגדול ובוירעך הנוטיה לא-יפלא ממך כל-דבר: עשה חסד לאלפים ומשלת עון אבות אל-חוק בניהם אחריהם האל הגדול הגבור יהוה צבאות שמו: גדל העצה ורב העלילה אשר-עניך פקחות על-בל-דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו:

חני רבי אלעזר בן יעקב אומר ולמה אל הדלת שעל יד דלת יצאו מעבודת לחירות שאלו התלמודים את רבן יוחנן בן זכאי מה ראה העבד הזה לירצע באזני יותר מכל איבריו אמר להן און ששמעה מהר סיני דלא יהיה לך אלהים אחרים על פני ופירקה מעליה עול מלכות שמים וקיבלה עליה עול בשר ודם און ששמעה לפני הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך זה וקנה ארון אחר לפיכך תבוא האון ותורצע לפי שלא שמר מה ששמע

ויאמר וימיהו היה דבר-יהוה אלי לאמר: הנה חנמאל בן-שלם דדך בא אליך לאמר קנה-לך את-שדי אשר בענתות כי לך משפט הגאולה לקנות: ונא אלי חנמאל בן-דדי כדבר יהוה אל-חצר המטרה ויאמר אלי קנה נא את-שדי אשר-בענתות אשר בארץ בנימין כי לך משפט הירשה לך הגאולה קנה-לך ואדע כי דבר-יהוה הוא: ואקנה את-השדה מאת חנמאל בן-דדי אשר בענתות ואשקלה-לו את-הכסף שבעה שקלים ועשרה הכסף ואכתב בפסד ואחתם ואעד עדים ואשקל הכסף במאזנים ואקח את-ספר המקנה את-החתום המעוזה והחקים ואתה הגלוי: ואתן את-הכסף המקנה אל-ברוך בן-גוריה בן-מחסיה ליעני חנמאל דדי וליעני העדים הכתבים בספר המקנה ליעני כל-היהודים הישבים בחצר המטרה: ואעזר את-ברוך ליעניהם לאמר: פה-אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לקוח את-הספרים האלה את-ספר המקנה הזה ואת החתום ואת ספר הגלוי הזה ונתתם בכלי-חרש לפני יעמדו ימים רבים: כי לה אביר יהוה עבדות אלהי ישראל עוד יקנו בתים ושרות וכרמים בארץ הזאת: ואתפלל אל-יהוה אחרי תתן את ספר המקנה אל-ברוך בן-גוריה לאמר: אהה אדני יהוה

הנה אתה עשית את-השמים ואת-הארץ בכלח הגדול ובוירעך הנוטיה לא-יפלא ממך כל-דבר: עשה חסד לאלפים ומשלת עון אבות אל-חוק בניהם אחריהם האל הגדול הגבור יהוה צבאות שמו: גדל העצה ורב העלילה אשר-עניך פקחות על-בל-דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו:

חני רבי אלעזר בן יעקב אומר ולמה אל הדלת שעל יד דלת יצאו מעבודת לחירות שאלו התלמודים את רבן יוחנן בן זכאי מה ראה העבד הזה לירצע באזני יותר מכל איבריו אמר להן און ששמעה מהר סיני דלא יהיה לך אלהים אחרים על פני ופירקה מעליה עול מלכות שמים וקיבלה עליה עול בשר ודם און ששמעה לפני הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך זה וקנה ארון אחר לפיכך תבוא האון ותורצע לפי שלא שמר מה ששמע

טז. כנסת ישראל הולכת לקראת השחרור העליון שלה. לקראת השחרור הרוחני משעבוד מלכותה. לקראת שליליות כל השתעבדות הרוח מכל הדמיונות והסברות של אומות העולם, שהם כולם תוצאות העורוץ האנושי הרואה את העולם לפניו, של אי-האפשרות להסתגל להבדירות העליונה של כבוד שמים, של שיגוב שם די לבדו. ותנועת החופש המורגשת בכל השדרות, אפילו אצל קלי-הקלים שבאומה, בפנימיותה יונקת את לשד חיותה מהצמאון של השחרור העליון של עלמא דחירו, אשר הקול קול יעקב לא תהיה לו שום השפעה מידי עשו, וקול גלגל חמה לא יהיה בלתי-נשמע מפני קול המונה של רומא. וממזרת שמש עד מבוא יהיה גדול שם די